

УДК 378:159.923

ПОЛІФОНІЯ КУЛЬТУРНИХ СМИСЛІВ ЖИТТЯ СУЧАСНОЇ ЛЮДИНИ: МІСЦЕ КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ В СИСТЕМІ «Я-ОСОБИСТІТЬ»

О. П. Лучанінова

ORCID 0000-0001-8336-9273

У статті подано багатство культурних смислів сучасної людини, а саме студента, крізь призму часу й наукових підходів, уточнено визначення терміну «культура» та ціннісної орієнтації культури на особистість, підкреслено потенційні можливості культури для утвердження студента в його системі «Я-особистість». Прослідковано підходи до визначення й розуміння культури в різні часи та епохи (соціологічний, філософсько-історичний, цивілізаційний, культурологічний, аксіологічний, антропологічний, діяльнісний, семантичний, структуралістський, гуманістичний, лінгвістичний, мовний підходи). Визначені особливості культурних смислів в різні епохи, окреслено кризу культури й суспільства ХХІ ст. й бажання молоді знайти смисл свого життя через культуру. Автор звертається до різних векторів наукових розвідок і досліджень щодо культури і людини в ній. Наголошено, що культура – це міра вияву людського в людині, тих цінностей, які допомогли людині «в собі до себе дорости», це спосіб життєдіяльності людини, наповнений доброго змісту й націлений на збереження й розквіт особистості. Пропонується застосовувати у процесі навчання й викладання культуру допомоги і взаємодії викладача й студента як цінність. Виявлено, що жага пізнання породжує культурні смисли студента, діалог культур (досвід викладача й студента, культура іноземних студентів) сприяє взаємодії, збагаченню, змішуванню культурних традицій країн і народів – студент стає автором своєї культури, але й вона створює його, збагачуючи як особистість. Наголошено на інноваційних складових особистості сучасного викладача: інноваційне мислення, інноваційна поведінка, інноваційна культура, інформаційна культура (вміння поєднати синтез культур, наукових знань і духовного досвіду людства у своїй діяльності), а також «повноцінне інтелектуальне, емоційне, етичне і духовне життя» учасників освітнього процесу.

Ключові слова: культура, культурні смисли, система «Я-особистість», культурні цінності.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Сьогодні актуальним є гасло «Від людини освіченої – до людини культури». Відомий експерт з питань освіти Кен Робінсон сформулював чотири цілі освіти, одна з них культурна – розуміти і складати свою думку про власну культуру та поважати багатоманітність інших культур (Громадянин для демократичної держави: стратегія виховання. Аналітичний центр «Обсерваторія демократії»). Тож доба змін потребує нового розуміння культури з погляду на цілі освіти, синтез знання про людську особистість, її місце в еволюційній спіралі життя. Науковці активно досліджують й пропонують сучасні парадигми культурного розвитку суспільства. «Культури різних країн світу мають одні коріння і визначаються цінностями життя людей», що надають життєву перспективу (Культура XXI століття, 2017). За бурхливим розвитком інформаційного суспільства молодь не встигає рости як особистість. Постає суперечність між якістю навчання і якістю освіти в цілому, тому набирає обертів поліфонія культурних смислів життя сучасної людини; «людина захворіла яскраво вираженою дезорієнтацією, не знаючи більше, по яких законах жити», «існує необхідність переходу від підкорення природи людиною до контролю людини над самою собою. Цей контроль неможливий без системи абсолютних, універсальних або нешвидкоплинних цінностей» (Білоус, 2001). Поєднати життєві цілі, вчинки, дії та їх морально-ціннісні характеристики і значення сучасній людині стає дедалі важче, а особливо тим, хто навчається.

Аналіз використаних досліджень. Представники різних наукових шкіл з філософії, соціології, аксіології, культурології, мистецтвознавства, літератури опікуються визначенням дефініції «культура». Поліфонія культурних сенсів, підходів до визначення й вивчення цього феномену вражає: соціологічний (В. Межуєв, В. Стьопін та ін.), філософсько-історичний (Гердер, Кант та ін.), цивілізаційний (М. Данілевський, А. Тойнбі, О. Шпенглер, К. Ясперс та ін.), культурологічний (Ю. Різдяний та ін.); аксіологічний, антропологічний, діяльнісний, семантичний, структуралістський, гуманістичний підходи. Цікавим є лінгвістичний, мовний підхід до розуміння культури (В. Гумбольдт, О. Потєбня, Е. Сепір та ін.), неокласичний тощо.

Різні вектори мають наукові розвідки й дослідження щодо культури і людини в ній: філософія культури (М. Каган); категорії «культура» і «цивілізація» у вимірах сучасної гуманітаристики (Д. Король); культури і цивілізації (В. Стьопін); гуманістична спрямованість культурології, що не обмежується вивченням лише культури, а виходить на її творця – людину (О. Овчарук); внутрішня безмежність людини з позиції культури (С. Кримський); феномен культури як предмет соціально-філософського

дискурсу, обґрунтування поняттєво-категоріального апарату культури (В. Воропаєва); культура буття людини як соціокультурний феномен (В. Мельник); різні підходи, сучасні школи, парадигми культури ХХІ століття (С. Булекбаєв, М. Мазоренко, А. Кухаренко та ін.).

Так, науковці визначають безумовний інтерес до розвитку культури ХХІ ст., досліджують комунікації між людьми, що не тільки зближують людей, культури, але й дають порозуміння відносно шляхів урівноваження культурного простору життя. Це також є умовою об'єднання зусиль людства як єдиного суб'єкту культурно-історичної творчої діяльності (Культура ХХІ століття, 2017, с. 5).

Мета статті – розкрити багатство культурних смислів сучасної людини, а саме студента, крізь призму часу й наукових підходів; уточнити визначення терміну «культура» та вплив ціннісної орієнтації культури на особистість, підкреслити потенційні можливості культури для утвердження студента в системі «Я-особистість».

Основний виклад матеріалу. Ми вдячні античній культурі, яка подарувала світу так звану концепцію гармонійного розвитку людини, єдність фізичної і духовної краси, патріотизму, почуття власної гідності, волелюбності, мужності, раціонального осмислення світу. Аскетичні ідеали, урочисто-репрезентативний стиль, духовно-культурна енергія – особливості культури середньовіччя. Гуманістичний зміст, людина як найвища цінність, утвердження поваги до гідності і розуму людини, її права на щастя, вільний вияв природних людських почуттів і здібностей, ознака особистої самореалізації, продовження античної традиції духовної діяльності – це культура епохи Відродження. Переорієнтація суспільних ідеалів; «здоровий глузд» масової свідомості з її орієнтацією на підприємницький успіх і ділову ініціативу, людина як маленька ланка, культурна діяльність особистості – це система світоглядних координат культури доби Просвітництва (Культурні епохи та форми культури).

ХХ століття духовні цінності «ховає» на другий план. Культ руйнування старого, культурно-масові об'єднання та угруповання, відчуження мас від культурних надбань нації та людства, панування стереотипів масової псевдокультури, втрата людиною своєї індивідуальності й потреби в духовному самовдосконаленні за допомогою культури – це ознаки епохи новітньої культури.

Сьогодні ми говоримо про повернення людей до глибинних шарів культури, духовне оздоровлення, ціннісні акценти молодого покоління зміщуються в бік самореалізації чи самовираження, пошуки себе, культура як новий духовний ресурс – це сучасні культурні процеси.

Відомо, що кожна нація, соціальна група приймає із загальнокультурної системи лише те, що відповідає її духовним потребам. Поліфонію культурних смислів культури сучасної людини треба шукати тут, на перетині багатьох культур. Яскраві представники різних націй залишили своє бачення культури та її ролі в житті людини (Культурні епохи та форми культури): традиції і досвід народної творчості, багатонаціональність, багатомовність, взаємодія культур (Рубенс, Мольєр, Я.-А. Коменський, Гойя, Рембрандт та ін.); культура майбутнього комуністичного суспільства з її умовами для всебічного розвитку кожної людини (К. Маркс); раціоналізм та ірраціоналізм культурних явищ, декаданс як сутінки європейської культури; вольова, сильна, немилосердна особистість, яка повинна стати «по той бік добра і зла», розчищаючи таким чином шлях майбутній «надлюдині» (ідея Ніцше) тощо.

З огляду на вищеподане, без сумніву, історичне бачення й розуміння поняття «культура» породжує поліфонію культурних смислів щодо присутності в ній самої людини:

- культура – сфера вільної самореалізації особистості і творчості; ціннісне відношення до реальності; культура як штучний, створений думкою, духом і руками людини світ; культура як особлива сфера суспільного життя, у якій найбільш повно реалізуються творчі потенції людини: мистецтво, наука, освіта (Воропаєва, 2012);

- культура матеріальна й духовна втілюється у мові (О. Потебня);

- культура – це сукупність знань, вірувань, мистецтва, моралі, звичаїв, законів, засвоєних людиною як членом суспільства (Е. Тайлор) (Дуб, Михайлюк, Савич, 2012);

- культуру можна визначити як те, що дане суспільство робить і думає. Мова, культура й особистість зливаються в єдине ціле (Сепір, Вікіпедія);

- культура як ціннісний чинник, завдяки якому формується, зберігаються та передаються основні цінності, соціальні знання від одного покоління до іншого (Кацюк, 2008);

- культура – це система перенесення цінностей сучасності в буття людини, у смисл її життєдіяльності з урахуванням досвіду минулого і перспектив майбутнього (Кримський, 2009, с. 20);

- культура – це осередок духовних цінностей, зусиль, пов'язаних з внутрішнім удосконаленням особи, цивілізації... (Бойченко, 2006).

Нам імпонує погляд на дефініцію «культура» О. Кацюк (2008), яка наголошує на цінностях як скрижальях, на які спирається буття людства та з яких формується поняття культури як соціальної пам'яті. Народжуючись та

виховуючись в одному культурному середовищі, людині прищеплюють основні цінності, які вона передає наступним поколінням (Кацюк, 2008).

У сучасного студента поліфонія культурних смислів конкретизується в понятті «культура» як шлях до його культурно-особистісної самореалізації, внутрішнього самовдосконалення через знання, мораль, людський досвід засобами мови й мовлення. Культура – це міра вияву людського в людині, тих цінностей, які допомогли людині «в собі до себе дорости», це спосіб життєдіяльності людини, наповнений доброго змісту й націлений на збереження й розквіт особистості (знаємо, що не вся діяльність людини є корисною). Людство зберегло в культурній пам'яті ідеал гармонійно розвиненої людини як найвищої цінності. Джерелом самореалізації людини завжди була і є культура, наповнена культурних смислів, що створюють певну цивілізаційну поліфонію культурного буття людини. В. Мельник уточнює, що, ставши реалізованою в діяльність свідомістю, культура робить можливим передачу наступним поколінням соціального досвіду (Мельник, 2015, с. 258).

З-поміж двох видів – матеріальна й духовна культура – останній є важливим чинником суспільного прогресу (Культура як специфічна соціальна реальність).

В. Воропаєва (2012) подає у своєму розумінні культури як предмету соціально-філософського дискурсу основні її форми: висока культура (мистецтво, класична музика і література); народна, національна культура (казки, фольклор, пісні, міфи); масова культура; субкультура – система норм і цінностей, які відрізняють певну групу від більш широкої спільноти (богема, хіпі); сукупність певних культурних зразків, тісно пов'язаних з культурою домінуючою (національна, конфесійна, професійна); контркультура – різновид субкультури, що знаходиться у конфлікті з панівною культурою (Воропаєва, 2012).

Розмаїття форм культури (зазначимо, що ми не торкаємося первинного її значення за Цицероном) дає нам можливість перейти безпосередньо до місця й ролі цінностей культури в системі «Я-особистість» студента. Ця концептуальна система, вважаємо, створюється під впливом певних обставин, суспільних процесів, суперечностей, а саме: «перехід до нового типу суспільства – «інформаційного»; глобальні проблеми; «споживачьке суспільство» і всі його пороки; свобода і насилля; зростання мобільності, часу дозвілля, можливостей вибору, доступу інформації, гуманізм, демократія і лібералізм проти насилля, але разом з тим розповсюдження насилля» (Мельник, 2015, с. 261); масова культура, субкультура тощо. Що переможе в душі сучасного студента: прометеївське

розуміння життя (розбудова) чи фаустівське (збереження порядку, що вже існує)?

Культура – це завжди дія – матеріальна чи духовна, вона допомагає людині надавати смисл (ціннісні характеристики людського життя) своїй діяльності. Тож культура одночасно виступає як система життєвих смислів людини, за якими ми можемо визначити ступінь розвитку її творчих здібностей тощо. Культурне середовище закладу вищої освіти і є тим середовищем, де формується система «Я-особистість» студента. Гарне в учневі починає проектувати учитель, а викладач, особливо куратор, зобов'язаний це удосконалювати.

Як наголошує Е. Ямбург, прийшов час культурно-історичної педагогіки у вищу школу, за принципами якої можна сформувати людину в цілому в умовах цілісності й цінності освіти. «Кожна культурна людина (у нашому випадку студент) повинна знати десять заповідей Мойсея, ...щоб свідомо адаптувати свою поведінку до конкретних життєвих ситуацій»; культурно-історична педагогіка тому і культурна, – стверджує Е. Ямбург, – що передає наступним поколінням постійні величини культури, а історична, бо показує їх живу пульсацію в реальних цивілізаційних обставинах». Тож розуміння й усвідомлення цього, формування у молодих людей «відчуття останньої межі, переступати яку не можна ніколи ні за яких обставин» є основою системи «Я-особистість» студента.

Під «особистістю» розуміють стійку систему соціально значущих рис, що характеризують особу як члена того чи іншого суспільства або спільноти. Поняття «особистість» характеризує суспільну сутність людини, пов'язану із засвоєнням різноманітного виробничого і духовного досвіду суспільства (Особистість. Вікіпедія).

Молодь, особливо та її частина, що постійно навчається, частіше замислюється над життєвими смислами через культуру мислення, поведінки, праці, символи. Маючи певний культурний досвід, студенти в життєвих, навчальних, виробничих ситуаціях виявляють ступінь розуміння добра і зла, прекрасного й нищого, обов'язку й справедливості тощо.

Постає питання: що може сьогодні зробити для своєї країни молода освічена, культурна людина, знаючи, що головна функція культури – «зберігати й відтворювати колективний історичний досвід людства, передавати з покоління в покоління, збагачувати його»? (Історія української культури, 2012, с. 15). Питання більш риторичне, але багато чого залежить від позиції викладача, його особистісно-професійної позиції як педагога. Система «Я-особистість» студента буде швидше й ефективніше розвиватися, якщо якості, що формуються в особистості,

стануть продовженням природи людини, її внутрішнього світу, модифікацією «випробуваних форм» її життя (Франк, 1997).

Так, на думку М. Вовк і Н. Гомелі (2017), навчальний заклад має бути для кожного учня, студента осередком становлення громадянина-патріота України, аксіологічно спрямованого на професійне й особистісне зростання, що виявляє громадянську позицію в суспільстві, діяльнісно зорієнтованого на розбудову країни, встановлення громадянського миру й злагоди (М. Вовк, Н. Гомеля, 2017).

Ми пропонуємо застосовувати у процесі навчання й викладання культуру допомоги і взаємодії викладача й студента як цінність. Важливі рівноправне спілкування зі студентами, прояв емпатії по відношенню до студентів, довіри до можливостей і здібностей студента, прийняття студента як особистості, незважаючи на співвідношення його достоїнств і недоліків; оцінювання не особистості студента, а його вчинків; відкрите пред'явлення викладачем своїх моральних переконань, цінностей, інтересів; співпраця зі студентами в досягненні загальних цілей; створення виховних за своєю метою ситуацій у різних видах діяльності; надання студентам реальних можливостей для самореалізації; знання молодіжних субкультур (тату на всю руку чи ногу; пірсинг, незвичні музичні уподобання тощо не повинні впливати на оцінку знань дисципліни). Саме це сприятиме розвитку цінностей культури в системі «Я-особистість» студента.

Отже, жага пізнання породжує культурні смисли студента, діалог культур (досвід викладача й студента, культура іноземних студентів) сприяє взаємодії, збагаченню, змішуванню культурних традицій країн і народів – студент стає автором своєї культури, але й вона створює його, збагачуючи як особистість. Наприклад, треба активно залучати студентів до так званої музейної педагогіки. Музеї вже давно є культурними центрами, які функціонують як платформи, де творчість поєднується зі знаннями, а відвідувачі можуть так само творити, ділитися та взаємодіяти. Саме тому темою Міжнародного дня музеїв (18 травня) у 2019-му році обрано: «Музеї як культурні хаби: майбутнє традицій». Вони мають право встановлювати діалог між культурами, будувати мости для мирного світу і визначати стале майбутнє.

Студент повинен мати перед собою приклад викладача, який теж своєю життєвою позицією, цінностями, моральним кодексом буде зміцнювати його систему «Я-особистість». Доцільно у цьому контексті наголосити на інноваційних складових особистості сучасного викладача: інноваційне мислення, інноваційна поведінка, інноваційна культура, інформаційна культура (вміння поєднати синтез культур, наукових знань і

духовного досвіду людства у своїй діяльності), а також «повноцінне інтелектуальне, емоційне, етичне і духовне життя» учасників освітнього процесу (Всемирная декларація ЮНЕСКО о культурном разнообразии, 2001).

Висновки. Тільки інноваційна за своєю сутністю особистість може виховати людину, яка живе за сучасними інноваційними законами глобалізації, є всебічно розвинутою, самостійною, самодостатньою особистістю, яка керується в житті власними знаннями і переконаннями. Освіта – це служіння. Освіта – це сфера впливу особистості на особистість. Це частина сфери виробництва – виробництва людини. Створити умови для розвитку системи «Я-особистість» студента зможе тільки той викладач, який виявляє мудрість поперед знань, є цілеспрямованим і пристрасним, вміє не стільки вчити, скільки надихати, має самоусвідомлення своєї ролі й прагнення самопізнання. Культурна складова діяльності викладача буде спонукати його вірити в інших, усвідомлювати інших, розуміти інших, надихати інших. У центр цієї системи треба поставити якості, що характеризують ціннісне ставлення особистості до своєї сім'ї, родини, навчання, самоосвіти; що визначають моральне ставлення до людей, толерантне ставлення до інших культур та націй; що характеризують ставлення до своєї країни, рідного краю.

Література

1. Білоус О. Г. Глобалізація і національна стратегія України : науково-методичний посібник. Київ : «Броди-Просвіта», 2001. 301 с.
2. Бойченко І. В. Філософія історії : підруч. для виш. шк. Харків : Прапор, 2006. 656 с. URL : https://pidruchniki.com/19991130/filosofiya/perednye_slovo (дата звернення : 4.05.2019).
3. Вовк М., Гомеля Н. Формування громадянської позиції майбутніх педагогів (з досвіду роботи професійно-педагогічного коледжу імені Антона Макаренка). Естетика і етика педагогічної дії. 2017. Вип. 16. С. 196-201.
4. Воропаєва В. Г. Культура як предмет соціально-філософського дискурсу. *Гуманітарний вісник ЗДІА*. 2012. № 51. С. 177-190.
5. Всемирная декларация ЮНЕСКО о культурном разнообразии. URL : https://www.academia.edu/4912137/ВСЕОБЩАЯ_ДЕКЛАРАЦИЯ_ЮНЕСКО_О_КУЛЬТУРНОМ_РАЗНООБРАЗИИ (дата звернення : 31.04. 2019).
6. Громадянин для демократичної держави: стратегія виховання. Аналітичний центр «Обсерваторія демократії». URL : <http://od.org.ua/uk/гражданин-для-демократического-государства>(дата звернення : 31.04. 2019).
7. Історія української культури : Частина I : навчальний посібник / С. К. Дуб, О. В. Михайлюк, А. В. Савич та ін. Дніпропетровськ : НМетАУ, 2012. 50 с.
8. Історія світової культури: Навч. посібник / Наук. ред. В.М. Шейко. Київ : Кондор, 2006. 404 с.

9. Кацюк О. Культура як соціальна пам'ять. Політична наука в Україні: стан і перспективи : матеріали всеукраїнської наукової конференції (Львів, 10-11 травня 2007 року) / укл. М. Поліщук, Л. Скочиляс, Л. Угрин. Львів, ЦПД, 2008. 308 с. С. 215-219. URL : <http://postua.info/kaciuk.htm> / (дата звернення : 4.05.2019).
10. Кримський С. Б. Культура розкриває внутрішню безмежність людини. *Культурологічна думка: щорічник наукових праць*. Київ : АКМУ Ін-т культурології, 2009. № 1. С.18-26.
11. Культура XXI століття: єдність крізь різноманіття : колективна монографія / за наук. ред. В. О. Льганаєвої; автори : С. Б. Булекбаєв, М. О. Мазоренко, А. Л. Кухаренко та ін. Харків : ХНТУСГ ім. Петра Василенка, 2017. 153 с.
12. Культурні епохи та форми культури. URL : <http://osvita.ua/vnz/reports/culture/12109/>(дата звернення : 7.05. 2019).
13. Мельник В. В. Культура буття людини як соціокультурний феномен. *Гуманітарний вісник ЗДА*. 2015. № 60. С. 253-268.
14. Сепир Э. Язык и культура URL : <https://sites.google.com/site/yazyk13/podgotovka-k-ekzamenu/azyk-i-kultura/> / (дата звернення : 4.05.2019).
15. Культура як специфічна соціальна реальність URL : http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/4%20KURS/4/1/05H2R5.htm (дата звернення : 02.05. 2019).
16. Франк Л. С. Реальность и человек. – М.: Республика, 1997. 479 с.
17. Ямбург Е. А. Ціннісний погляд на якість освіти. Глава з книги «Школа на шляху до свободи: Культурно-історична педагогіка» URL : <http://psychologis.com.ua/-1-61.htm> / (дата звернення : 4.05.2019).
18. Особистість. URL : <https://uk.wikipedia.org/wiki/Особистість> (дата звернення : 07.05. 2019).

Referenses

1. Bilous, O. H. (2001). *Hlobalizatsiia i natsionalna stratehiia Ukrainy: naukovometodychnyi posibnyk [Globalization and the national strategy of Ukraine: Scientific and methodical manual]*. Kyiv: "Brody-Prosvita" (ukr).
2. Boichenko, I. V. (2006). *Filosofii istorii: pidruch. dlia vysh. shk. [Philosophy of History: textbook for higher school]*. Kharkiv: Prapor. Retrieved from https://pidruchniki.com/19991130/filosofiya/perednye_slovo (4.05.2019) (ukr).
3. Vovk, M., & Homelia, N. (2017). Formuvannia hromadianskoi pozytsii maibutnikh pedahohiv (z dosvidu roboty profesiino-pedahohichnoho koledzhu imeni Antona Makarenka) [Formation of a civic position of future teachers (from the experience of Anton Makarenko's vocational and pedagogical college)]. *Estetyka i etyka pedahohichnoi dii, # 16*, 196-201(ukr).
4. Voropaieva, V. H. (2012). Kultura yak predmet sotsialno-filosofskoho dyskursu [Culture as a subject of socio-philosophical discourse]. *Humanitarnyi visnyk ZDA, # 51*, 177-190 (ukr).
5. *Vsemirnaya deklaraciya YUNESKO o kul'turnom raznoobrazii [UNESCO World Declaration on Cultural Diversity]*. Retrieved from <https://www.academia.edu/>

- 4912137/VSEOBESHCHAYA_DEKLARACIYA_YUNESKO_O_KULTURNOM_RAZNOOBRAZII (date of appeal: 31.04. 2019) (rus).
6. *Hromadianyn dlia demokratychnoi derzhavy: stratehiia vykhovannia. Analitychnyi tsentr "Observatoriia demokratii" [A Citizen for a Democratic State: A Strategy for Education. Analytical Center "Observatory of Democracy"]*. Retrieved from <http://od.org.ua/uk/hrazhdanyn-dlia-demokratycheskoho-hosu/> (31.04.1019) (ukr)
 7. Dub, S. K., Mykhailiuk, O. V., Savych, A. V. et al. (2012). *Istoriia ukrainskoi kultury: Chastyna I: navchalnyi posibnyk [History of Ukrainian culture. Part 1: tutorial]*. Dnipropetrovsk: NMetAU (ukr).
 8. Sheiko, V. M. (2006). (Ed.). *Istoriia svitovoi kultury: navch. posibnyk [History of world culture: tutorial]*. Kyiv: Kondor (ukr).
 9. Katsiuk, O. (2008). *Kultura yak sotsialna pamiat. Politychna nauka v Ukraini: stan i perspektyvy: materialy vseukrainskoi naukovoï konferentsii (Lviv, 10-11 travnia 2007roku) [Culture as social memory. Political science in Ukraine: state and [erspectives: materials of all-ukrianian scientific conference (Lviv, May 10-11, 2007]*. Compilers: Polishchuk M., Skochylias L., & Uhryn L. Lviv, TsPD. Retrieved from <http://postua.info/kaciuk.htm> (date of appeal: 4.05.2019) (ukr).
 10. Krymskyi, S. B. (2009). *Kultura rozkryvaie vnutrishniu bezmezhnist liudyny [Culture reveals internal boundlessness of a person]*. *Kulturolohichna dumka: shchorichnyk naukovykh prats, # 1*, 18-26. Kyiv: AKMU In-t kulturolohii (ukr).
 11. Ilhanaieva, V. O. (Ed.). (2017). *Kultura XXI stolittia: yednist kriz riznomanittia: kolektyvna monohrafiia [Culture of the 21st century: unity through variety: collective monograph]*. Authors: Bulekbaev S. B., Mazorenko M. O., Kukharenko A. L. et al.]. Kharkiv: KhNTUSH im. Petra Vasylenka (ukr).
 12. *Kulturni epokhy ta formy kultury [Cultural ages and forms of culture]*. Retrieved from <http://osvita.ua/vnz/reports/culture/12109/> (date of appeal: 07.05.2019) (ukr)
 13. Melnyk, V. V. (2015). *Kultura buttia liudyny yak sotsiokulturnyi fenomen [Cuture of being of a person as social and cultural phenomenon]*. *Humanitarnyi visnyk ZDIA, # 60*, 253-268 (ukr).
 14. Sypyr, E. *Yazyk i kultura [Language and culture]*. Retrieved from <https://sites.google.com/site/yazyk13/podgotovka-k-ekzameni/azyk-i-kultura> (date of appeal: 4.05.2019) (rus).
 15. *Kultura yak spetsyficzna sotsialna realnist [Culture as specific social reality]*. Retrieved from http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/4%20KURS/4/1/05H2R5.htm (date of appeal: 02.05.2019) (ukr)
 16. Frank, L. S. (1997). *Real'nost' i chelovek [Reality and Man]*. Moscow: Respublika (rus).
 17. Yamburh, E. A. Tsinnisnyi pohliad na yakist osvity. Hlava z knyhy "Shkola na shliakhu do svobody: Kulturno-istorychna pedahohika" [Value view ar the quality of education]. Retrieved from <http://psychologis.com.ua/-1-61.htm> (date of appeal: 4.05.2019) (rus).
 18. *Osobystist [Personality]*. Retrieved from <https://uk.wikipedia.org/wiki/Osobystist> (date of appeal: 07.05.2019) (ukr).

ПОЛИФОНΙΑ КУЛЬТУРНИХ СМЫСЛОВ ЖИЗНИ СОВРЕМЕННОГО ЧЕЛОВЕКА: МЕСТО КУЛЬТУРНЫХ ЦЕННОСТЕЙ В СИСТЕМЕ «Я-ЛИЧНОСТЬ»

О. П. Лучанинова

В статье охарактеризовано богатство культурных смыслов современного человека, а именно студента, сквозь призму времени и научных подходов, уточнено определение термина «культура» и ценностного влияния культуры на личность, подчеркнуты потенциальные возможности культуры для утверждения студента в его системе «Я-личность». Прослежены подходы к определению и пониманию культуры в разные времена и эпохи (социологический, философско-исторический, цивилизационный, культурологический, аксиологический, антропологический, деятельностный, семантический, структуралистский, гуманистический лингвистический, языковой подходы). Определены особенности культурных смыслов в разные эпохи, очерчен кризис культуры и общества XXI века, раскрыто желание молодежи найти смысл своей жизни через культуру. Автор обращается к различным векторам научных исследований, связанных с культурой и человеком в ней. Отмечено, что культура – это мера проявления человеческого в человеке, тех ценностей, которые помогли человеку «в себе к себе дорасти», это способ жизнедеятельности человека, наполненный хорошим содержанием и нацеленный на сохранение и расцвет личности. Предлагается применять в процессе обучения и преподавания культуру помощи и взаимодействия преподавателя и студента как ценность. Выявлено, что жажда познания порождает культурные смыслы студента, диалог культур (опыт преподавателя и студента, культура иностранных студентов) способствует взаимодействию, обогащению, смешиванию культурных традиций стран и народов – студент становится автором своей культуры, но и она создает его, обогащая как личность. Отмечены инновационные составляющие личности современного преподавателя: инновационное мышление, инновационное поведение, инновационная культура, информационная культура (умение совместить синтез культур, научных знаний и духовного опыта человечества в своей деятельности), а также «полноценная интеллектуальная, эмоциональная, нравственная и духовная жизнь» участников образовательного процесса.

Ключевые слова: культура, культурные смыслы, система «Я-личность», культурные ценности.

THE LIFE CULTURAL VALUES POLYPHONY OF A MODERN PERSON: CULTURAL VALUES IN THE "I AM A PERSONALITY" SYSTEM

O. P. Luchaninova

The paper describes the cultural values richness of a modern person, namely a student, from the perspective of time and scientific approaches. The definition of the term

"culture" and the personality's value system of culture have been clarified. The potential possibilities of culture for the student's formation in his/her "I am a personality" system have been emphasized. Approaches to the definition and understanding of the culture in different times and epochs (sociological, philosophical and historical, civilization, cultural, axiological, anthropological, activity, semantic, structural, humanistic and linguistic approaches) have been traced. The cultural values features in different epochs have been defined; the crisis of culture and society of the XXI century has been outlined as well as the desire of the youth to find the sense of their lives through the culture. The author turns to various vectors of scientific research on the culture and a person in it. It has been emphasized that culture is a measure of manifestation of the human values in a person, those values that helped a person to develop his/her personality, it is a way of life filled with kindness and aimed at preserving and developing a personality. The cultural environment of higher educational establishment is the environment in which the students' "I am a personality" system is formed. It is proposed to apply the culture of assistance and interaction between a teacher and a student as a value in the process of learning and teaching. It has been revealed that the thirst for knowledge generates the students' cultural values, the dialogue of cultures (the experience of the teacher and the student, the foreign students') promotes interaction, enrichment, and mixing of the cultural traditions of countries and peoples, at that the student becomes the author of his/her own culture, and the latter forms and enriches him/her as a personality. Moreover, the innovative components of the modern teacher personality have been emphasized: innovative thinking, innovative behavior, innovative culture, information culture (the ability to combine the synthesis of cultures, scientific knowledge and spiritual experience of humanity in his/her activities), as well as "full intellectual, emotional, ethical and spiritual life" of the educational process participants.

Key words: Culture, cultural values, "I am a personality" system, cultural values.

Ольга Петрівна Лучанінова – доктор педагогічних наук, професор, доцент кафедри інженерної педагогіки Національної металургійної академії України (м. Дніпро, Україна). E-mail: 2017olgapetrovna@gmail.com

Olga Petrivna Luchaninova – Doctor of Education, Professor, Associate Professor of the Department of Engineering Pedagogy of the National Metallurgical Academy of Ukraine (Dnipro, Ukraine) E-mail: 2017olgapetrovna@gmail.com